

ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ

ГЕОРГІЄВСЬКА ВАЛЕРІЯ ВОЛОДИМИРІВНА

УДК: 821.111 – 21 Марло. 09

**ТВОРЧИСТЬ КРІСТОФЕРА МАРЛО І ЖАНР ТРАГЕДІЇ В АНГЛІЙСЬКІЙ
ЛІТЕРАТУРІ ДОБИ ВІДРОДЖЕННЯ**

10.01.04 – література зарубіжних країн

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата філологічних наук

Миколаїв – 2017

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано на кафедрі романської філології та перекладу Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна Міністерства освіти і науки України

Науковий керівник: доктор філологічних наук, доцент
Криворучко Світлана Костянтинівна,
завідуюча кафедрою романської філології
та перекладу
Харківського національного університету
імені В. Н. Каразіна

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор
Ищенко Наталія Анатоліївна
проректор з науково-педагогічної роботи
та інноваційної діяльності
Таврійського національного університету
імені В.І. Вернадського

кандидат філологічних наук, доцент
Нагачевська Олена Олександрівна
доцент кафедри германських мов і перекладу
директор Інституту лінгвістики та психології
Київського міжнародного університету

Захист відбудеться 28 вересня 2017 р. о 15.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 38.053.04 у Чорноморському національному університеті імені Петра Могили (54003, м. Миколаїв, вул. 68 Десантників, 10)

Із дисертацією можна ознайомитись у науковій бібліотеці Чорноморського національного університету імені Петра Могили (54003, м. Миколаїв, вул. 68 Десантників, 10)

Автореферат розісланий « 22 » серпня 2017 року

Учений секретар
спеціалізованої вченої
ради

О. О. Старшова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Постать Крістофера Марло (1564 – 1593 рр.) та його п'єси мають велике значення для історії ренесансної драми. У них відбулася пертурбація засад античної (грецької і римської) трагедії під впливом італійської естетики XV–XVI ст. та англійського фольклору. Драматург збагатив поетику трагедії філософськими ідеями, новаторська форма сполучається із філософською глибиною його мистецтва. К. Марло створив основу драматичної композиції, дія якої обертається навколо непересічного героя, що дало змогу відобразити складність переживань дійових осіб у п'єсах, накреслити перспективу психологізму дійових осіб, поставити соціальні акценти у викритті проблем суспільства, творчість письменника є лакмусовим папірцем доби Відродження.

Сьогодні творчий доробок К. Марло та його місце в світовій літературі вимагають переосмислення. Із постаттю драматурга пов'язано багато стереотипів, які необхідно розвінчати: богохульник, таємний агент та інше. Доречно змістити акценти з біографії письменника на жанрову своєрідність його творів, підійти до класичних текстів із точки зору сучасних наукових підходів і методів, щоб виявити індивідуальний стиль драматурга та динаміку жанрової поетики трагедії та виокремити певне місце митця в англійській та світовій літературах.

Твори К. Марло нерідко привертали увагу зарубіжних та вітчизняних літературознавців (Дж. Довні та Дж. Парнел, П. Дохерті, Ч. Ніколль, М. Вігінс та Р. Ліндсей, С. Лінч, М. І. Стороженко, О. Т. Парфьонов, Н. Е. Мікеладзе, Г. А. Рябова, Н. М. Торкут, Л. В. Майстренко та ін.). Однак виявлення динаміки жанрової поетики у п'єсах К. Марло «Мальтійський єврей», «Едуард II», «Паризька різанина» не було предметом спеціального аналізу. В українському літературознавстві художня спадщина письменника й досі залишається на периферії дослідницьких інтересів.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю переосмислення становлення англійської національної літератури, з'ясування внеску К. Марло у розвиток літературного процесу XVI ст., що полягає у динаміці жанрової поетики трагедії, яка збагачена введенням до неї мотиву *de casibus* та філософії Н. Макіавеллі. Саме ці здобутки К. Марло вплинули на сучасників та нащадків. Осмислення художньої спадщини К. Марло сприятиме конкретизації цілісного уявлення про розвиток англійської літератури доби Відродження, допоможе систематизувати знання про мистецькі тенденції Ренесансу у п'єсах письменника для кращого розуміння естетичних засад цієї доби. Концептуальна інтерпретація динаміки жанрової поетики на рівні мотиву *de casibus* та філософії Н. Макіавеллі дозволить виокремити гідне місце творчим здобуткам К. Марло в англійській літературі, усвідомити значення специфіки художнього мислення драматурга, осмислити динаміку жанрової поетики трагедії у п'єсах «Мальтійський єврей», «Едуард II», «Паризька різанина» на засадах нових методологічних підходів.

Зв'язок з науковими програмами, планами і темами. Дослідження виконано згідно з планом науково-дослідної роботи кафедри романської філології і перекладу Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна в межах реалізації комплексної науково-дослідної теми «Типологія стилів і напрямів у

літературному процесі» (держ. № 0115U004050 УкрІНТЕІ). Тему дисертації затверджено на засіданні бюро Наукової ради Інституту літератури імені Т. Г. Шевченка НАН України з проблеми «Класична спадщина та сучасна художня література» (протокол № 4 від 6 грудня 2011 р., № 11).

Мета дослідження полягає у виявленні художніх особливостей і рис динаміки жанрової поетики трагедії у п'єсах К. Марло «Мальтійський єврей», «Едуард II», «Паризька різанина».

Досягнення поставленої мети передбачає необхідність системного вирішення низки конкретних завдань:

- оцінити творчість К. Марло в історико-літературній та критичній перспективі;
- простежити специфіку інтерпретації ренесансної філософсько-естетичної проблематики в англійській драмі XVI ст.;
- висвітлити темний бік ренесансного титанізму у драматичних творах;
- охарактеризувати специфіку образу та ідей Н. Макіавеллі в елізаветинській драмі;
- виявити тематику і проблематику творчості К. Марло, актуалізувати історичний контекст і політичні вподобання, осмислити жанрову специфіку п'єс;
- підкреслити своєрідність дійових осіб у проблемно-тематичному колі, виявити поетикальні зміни трагедії;
- осмислити значущість літературних творів К. Марло в англійській літературі та його вплив на історико-літературний розвиток доби.

Об'єктом дисертаційного дослідження стали п'єси К. Марло «Мальтійський єврей» (1589 р.), «Едуард II» (1592 р.), «Паризька різанина» (1593 р.), в яких найбільше виявився розвиток поетики драматурга та зміни у жанрі трагедії.

Предметом дослідження є ідейно-художня специфіка і динаміка жанрової поетики трагедії у п'єсах К. Марло «Мальтійський єврей», «Едуард II», «Паризька різанина».

Методи дослідження. У роботі використано комплекс наукових методів. На засадах нового історизму та культурного матеріалізму досліджено здобутки К. Марло у сучасному англійському літературознавстві та переосмислено інтерпретацію його творів сучасним англійським літературознавством. Теорії із жанрології, порівняльно-історичний та компаративний методи дозволили зіставити «паралельні ряди фактів», що сприяло виокремленню типологічних відповідностей у творах англійських драматургів XVI ст., дало можливість розглянути творчість К. Марло у контексті інших драматичних творів елізаветинської драми. Біографічний метод став слухним для визначення акцентів у зв'язку творчості письменника з його власним життям, для виявлення естетичної цінності художніх творів драматурга, де елементи біографії К. Марло мають другорядну функцію. Культурно-історичний та соціологічний методи, системний та герменевтичний підходи дозволили сфокусувати увагу навколо аналізу характеру англійського народу, духу народу, цивілізації, які втілилися у літературних фактах, якими є драматургічні твори К. Марло, посприяли вивченню творів К. Марло як органічного цілого у синтезі структурно-функціональних і генетичних уявлень, допомогли краще усвідомити феномен літератури як однієї з форм суспільної свідомості, за допомогою

яких вдалося виокремити прийоми та простежити динаміку жанрової поетики трагедії у п'єсах, сприяли виокремленню міцного зв'язку п'єс драматурга із ренесансними традиціями, які панували в Англії того часу.

Теоретико-методологічною основою дослідження є новий історизм (С. Грінблатт, Л. Монроуз, Х. Уайт, О. М. Еткінд), культурний матеріалізм (Дж. Доллімор і А. Сінфілд), жанрологія (М. А. Тулов, М. М. Бахтін, О. Фрейденберг, Д. Ліхачов, Б. В. Томашевський, М. С. Каган, Л. В. Чернец, Ф. Брюнетьер, Р. Колі, А. Фаулер, Р. Уеллек і О. Уоррен) порівняльно-історичний (О. М. Веселовський, В. М. Жирмунський, О. В. Михайлов, О. М. Фрейденберг), компаративний (М. М. Бахтін, І. Тена, М. П. Алексєєв), біографічний (Ш. О. Сент-Бьов, В. М. Жирмунський, Н. Т. Нефедов), культурно-історичний (І. Тен, Б. І. Пуришев, О. М. Пипін, В. Шерер), соціологічний (В. Г. Белінський, Н. А. Добролюбов, Д. І. Писарєв) методи аналізу; системний (Л. фон Бенталанфі, Ю. Н. Тинянов, В. Г. Зинченко, В. Г. Зусман, З. І. Кірнозе, Д. С. Ліхачов, Ю. М. Лотман, Б. Г. Юдин, І. Г. Неупокоева, Д. С. Наливайко), герменевтичний (Ф. Д. Е. Шлейєрмахер, Г.-Г. Гадамер) підходи.

Наукова новизна дисертації. У роботі вперше досліджено динаміку жанрової поетики трагедії у п'єсах К. Марло «Мальтійський єврей», «Едуард II», «Паризька різанина», виявлено особливості формування індивідуального стилю драматурга, етапи становлення його як митця, здійснено аналіз п'єс драматурга у контексті мистецьких тенденцій доби Відродження, переосмислено здобутки К. Марло і виявлено місце його творчого доробку в історико-літературному контексті доби Ренесансу та значення його п'єс для становлення англійської національної літератури.

Теоретичне значення роботи. У дисертації обґрунтовано формування нового для періоду Ренесансу жанру драматичної хроніки та відбуваються поети кальні зміни трагедії із використанням мотиву *de casibus* та філософії Н. Макіавеллі.

Практичне значення отриманих результатів. Результати дослідження можуть бути використані у викладанні курсу історії зарубіжної літератури доби Відродження та літератури Англії XVI–XVII ст. у вищих та середніх навчальних закладах, при написанні дипломних, магістерських та дисертаційних робіт, тематика яких пов'язана із історією англійської літератури цієї доби, зокрема із творчістю драматургів із гуртка «Університетські уми» (Дж. Лілі, Дж. Піля, Т. Лоджа, Т. Неша, Р. Гріна, Т. Кіда) та творчістю В. Шекспіра, Бена Джонсона.

Особистий внесок здобувача. Текст дисертації, автореферат та всі опубліковані статті написані авторкою одноосібно. Цитовані п'єси подані у перекладі дисертантки, що разом із аналізом творів є складником філологічного вивчення тексту.

Апробація роботи. Основні положення роботи обговорювалися на науково-методичних семінарах та засіданнях кафедри романської філології та перекладу, кафедри зарубіжної літератури і класичної філології Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, окремі аспекти викладено у виступах на міжнародних наукових конференціях «Читання молодих вчених пам'яті Л. Я. Лівшиця» (Харків, 2011, 2012, 2013, 2014), «Світова літературна класика у „Великому часі“» (Львів, 2011), «Література у літературознавчому континуумі»

(Чернівці, 2012), «Світова література на перехресті культур та цивілізацій» (Євпаторія, 2012, 2013), «Література в контексті культури» (Дніпропетровськ, 2012, 2013), «Наука и искусство: вопросы филологии, искусствоведения и культурологии» (Новосибирск, 2013), «Intellectual Archive» (Канада, 2013), «Світова література в літературознавчому дискурсі XXI ст. VIII міжнародні Чичеринські читання» (Львів, 2013), «Міжвузівська наукова конференція „Класика та сучасність: дискурс діалогу” XIII Шрейдерівські читання» (Дніпропетровськ, 2015, 2016), «II Міжнародна наукова конференція „Сучасні дослідження з лінгвістики, літературознавства та міжкультурної комунікації”» (Івано-Франківськ, 2015), «Міжнародна наукова конференція „Художні феномени в історії світової літератури: перехід мови в письменництво”» (Харків, 2015, 2016, 2017).

Публікації. За темою дисертації опубліковано 23 роботи: 10 статей надруковано у провідних фахових виданнях ДАК МОН України, 2 статті – у зарубіжних виданнях. **Додаткові публікації** – 13 тез у збірниках матеріалів міжнародних та Всеукраїнських конференцій.

Структура дослідження. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків і списку використаних джерел (381 позиція), додатків. Загальний обсяг роботи становить 236 сторінок, із них 191 – основного тексту.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність дослідження, визначено мету й завдання, об'єкт, предмет і методологічну базу, розкрито наукову новизну, практичне та теоретичне значення роботи.

РОЗДІЛ 1. «ОСМИСЛЕННЯ ТВОРЧОСТІ КРИСТОФЕРА МАРЛО В ІСТОРИКО-ЛІТЕРАТУРНІЙ ТА КРИТИЧНІЙ ПЕРСПЕКТИВІ» складається з двох підрозділів, що присвячено аналізу робіт дослідників, які вивчають творчість і біографію драматурга, та обґрунтуванню основних методів і прийомів сучасного літературознавства, які ми застосовували під час написання роботи.

У **підрозділі 1.1. «Здобутки драматурга в оцінках істориків і критиків»** подано короткий огляд літературознавчих праць, присвячених добі Відродження і вивченню п'єс К. Марло.

Встановлено, що цей корпус наукових праць багато в чому є сучасним явищем, яке затвердилось на початку XX ст., коли вивчення англійської літератури було запроваджене до університетів. Особливий інтерес до літератури Ренесансу був викликаний публікацією в кінці XIX – на початку XX ст. низки збірок творів цього історичного періоду, які зробили літературу XVI ст. більш доступною для вивчення. Ранні критики та дослідники при аналізі тенденцій доби Відродження зосереджувалися на спадщині В. Шекспіра, ренесансних драмах та творчості драматургів із «Університетських умів». Науковці приділяють увагу не стільки творам К. Марло, скільки його біографії, виявленню біографічних рис у текстах та аналізу прототипів дійових осіб, порівнянню п'єс із творами його сучасників. Ми аналізуємо п'єси драматурга у контексті елизаветинської драми та тенденцій доби Ренесансу, отримуючи таким чином більш чітке уявлення про становлення

індивідуального стилю письменника. Такий підхід дає можливість виокремити особливості змін поетики трагедії у п'єсах К. Марло.

Натомість у дослідників відсутня градація за жанровою своєрідністю п'єс митця, що є необхідною умовою для розуміння і виявлення змін у поетиці трагедії та індивідуального стилю К. Марло. Була проведена велика дослідницька робота зі знаходження та вивчення нових фактів і біографій такими вченими як: М. І. Стороженко, О. Т. Парфьоновим, О. А. Анікстом, Е. Р. Бакановою, З. Т. Гражданською, В. Захаровим, Ф. Г. Овчинніковою, Л. Е. Пінським, Г. А. Рябовою, Н. М. Торкут, Л. В. Майстренко, Г. П. Бекером, С. А. Бартелом, Дж. Левісом, М. Александером, Ч. Ніколлом, Дж. Хотсоном та ін.

Творчість К. Марло в оцінці істориків літератури та критиків займає неоднозначну позицію. Дослідники роблять загальні висновки щодо творчості письменника, інтегрують у вивчення творчого доробку митця філософію Н. Макіавеллі та застосовують біографічний метод, який дає можливість знаходити прототипи у художніх творах, підкреслювати розкриття історичних подій у драмі.

Щодо групування за жанровою своєрідністю творів письменника теж склалися певні традиції. Усі п'єси за жанром відносять до трагедії, п'єси «Мальтійський єврей», «Едуард II» та «Паризька різанина» виділяють як трагедії з використанням традицій *de casibus*. Щодо наступних двох п'єс: «Дідона – цариця Карфагену» та формально незакінченої п'єси «Геро та Леандр» зарубіжні науковці не дійшли єдиної думки, яка з них перша, яка остання, але за жанровою своєрідністю всі науковці одноставно відносять їх до трагедії. Дослідники відзначають вплив філософії Н. Макіавеллі, особливо його твору «Державець», на всі п'єси драматурга і відображення у п'єсах філософських постулатів. Ми, в свою чергу, погоджуємося з такою думкою і визнаємо вплив філософії Н. Макіавеллі, однак виділяємо також і мотив *de casibus*, який у поєднанні із філософією флорентійця допоміг К. Марло створити новий жанр – драматичну хроніку, долучитися до трансформації ренесансної драми та створити новий тип героя.

Досі залишається недосліджений мотив *de casibus* у творах драматурга, який помилково іноді відносять до трагедії *de casibus*, виділяючи його як окремий жанр. Потребує поглибленого аналізу динаміка жанрової поетики трагедії п'єс драматурга, еволюція художніх образів у творах митця, аналіз ренесансного контексту його творів та виявлення індивідуального стилю драматурга і його місця в англійській та світовій літературах.

У підрозділі 1.2. «Теоретико-методологічні засади дослідження» виокремлено основні методи та прийоми літературознавства, які доречно залучити саме при вивченні творчого доробку К. Марло.

Застосування нового історизму та культурного матеріалізму розширює погляди на поле культурної інтерпретації творів письменника та дає можливість для визначення нових кутів зору дослідження. Послугуючись постулатами нового історизму п'єси К. Марло «Мальтійський єврей», «Едуард II», «Паризька різанина» розглядаються як цілком нові тексти, поза контекстом попередніх інтерпретацій. Залучення до аналізу культурного матеріалізму дало можливість відтворити епізоди історії ренесансної Англії, що в свою чергу призвело до контекстуалізації творів. Також при дослідженні п'єс драматурга послужилася теорія жанрології, за

допомогою якої вдалося виокремити прийоми, які використовував драматург у своїх творах, простежити динаміку жанрової поетики трагедії у п'єсах «Мальтійський єврей», «Едуард II», «Паризька різанина» і початок становлення нового для англійської літератури XVI ст. жанру драматичної хроніки.

Використання порівняльно-історичного та компаративного методів дало можливість створити умовну ланку: письменник – традиція – колективний читач, яка дозволяє стверджувати, що твори К. Марло справді є прикладом міцного зв'язку драматурга з його корінням, історією його країни та думкою народу, що в свою чергу стало початком становлення англійської національної літератури.

Біографічний та культурно-історичний методи допомогли встановити, яким чином біографічні віхи та культурно-історичні події минулого (XVI ст.) вплинули не тільки на становлення К. Марло як драматурга, а й на тематику та жанрову своєрідність його творів.

Застосування системного та герменевтичного підходів, у свою чергу, дозволило простежити динаміку жанрової поетики трагедії у творчому доробку письменника і розтлумачити водночас просту і багатогранну мову п'єс К. Марло.

РОЗДІЛ 2. «СПЕЦИФІКА ІНТЕРПРЕТАЦІЇ РЕНЕСАНСНОЇ ФІЛОСОФСЬКО-ЕСТЕТИЧНОЇ ПРОБЛЕМАТИКИ В АНГЛІЙСЬКІЙ ДРАМІ XVI СТ.» присвячено аналізу контексту становлення елизаветинської драми та виявленню провідних тенденцій доби, які вплинули на формування особистості драматурга.

У підрозділі 2.1. «Темний бік ренесансного титанізму і проблематика творчості драматурга» розглядається специфіка зображення ренесансного титанізму у п'єсах драматурга, окреслюється становлення англійського гуманізму, на який вплинули нові для того періоду стилістичні тенденції в європейському мистецтві (маньєризм).

Маньєризм в літературних творах відрізняє метафорична насиченість, активне вживання гіпербол, застосування гротеску, нерівномірність композиції, контрастність персонажів. Експериментальне жанрове змішання у маньєризмі, одночасно з використанням у літературному творі прийомів із різних видів мистецтв, привело до оновлення попередніх жанрів. У п'єсах К. Марло відбувається формування нового жанру драматичної хроніки («Едуард II», «Паризька різанина»). У психології людини автор шукає протиріччя і дивацтва та пояснення саморуйнування персонажів («Трагічна історія життя та смерті доктора Фауста», «Мальтійський єврей», «Едуард II», «Паризька різанина»).

Драматург вніс істотні зміни у розвиток драми, піднявши на інший рівень її художню форму: він створив досконалі конструкції драматичної дії, яким надав внутрішньої єдності, будуючи розвиток сюжету навколо особистості й долі героя. У його творчості відбуваються розвиток і поетикальні зміни трагедії. До нього трагічне розумілося зовні, як зображення всякого роду злочинства, що викликає страх. Завдяки темному боку ренесансного титанізму, який драматург розкрив у персонажах, п'єси вдалося наповнити глибоким розумінням трагічного, яке виражається не стільки в зовнішньому, скільки у внутрішньому конфлікті в душі героя, що досягає своєї кульмінації у фіналі твору.

Ідея темного боку ренесансного титанізму реалізується у п'єсах «Мальтійський єврей», «Едуард II», «Паризька різанина», які можна об'єднати спільною тематикою і мотивами, використаними драматургом при їхньому створенні. У цих п'єсах найбільше розкрилася зміна поетики трагедії К. Марло, якої він досяг завдяки влучному застосуванню у образах «доктрини Макіавеллі», темного боку ренесансного титанізму та мотиву *de casibus*.

У підрозділі 2.2. «Образ та ідеї Н. Макіавеллі в англійській драматургії доби Ренесансу» проаналізовано твори елизаветинських драматургів та виявлено вплив філософії Н. Макіавеллі на англійську драму XVI ст.

Творчість флорентійського філософа, письменника, політичного діяча Н. Макіавеллі (1469 – 1527 рр.) займає особливе місце у страновленні англійської драми XVI ст. Образи Тамерлана, Фауста, Варрави, герцога де Гіза з п'єс К. Марло є прикладами гуманістичної філософії доби Ренесансу та водночас є уособленням філософії Н. Макіавеллі, точніше – «спотворених» (хибно зрозумілих) моральних та філософських ідей флорентійця, на засадах яких К. Марло впроваджує темний бік ренесансного титанізму.

Філософія Н. Макіавеллі отримала найбільший відгомін у творчості К. Марло та Т. Кіда. Не виключено, що філософська доктрина Н. Макіавеллі набула певних видозмін і трансформацій під час перекладу, тому ми пропонуємо називати її псевдофілософією Н. Макіавеллі. П'єси, в яких у персонажах відбиваються ідеї Н. Макіавеллі, за жанром тісно переплетені із середньовічною трагедією помсти, зокрема дон Лоренцо в «Іспанській трагедії» Т. Кіда та Варавва в «Мальтійському єврей» К. Марло.

У п'єсах К. Марло «Тамерлан Великий», «Мальтійський єврей», «Едуард II», «Паризька різанина» простежується вплив філософії Н. Макіавеллі. Персонажі, не приховуючи імен, відкрито говорять, що вони спадкоємці злого генія, вони макіавеллісти, що саме він допоміг їм усвідомити справжні цінності життя і дійти до своєї цілі ігноруючи норми моралі.

Образ Тамерлана у п'єсі «Тамерлан Великий» є найменш яскраво вираженим носієм «доктрини Макіавеллі», однак і він просякнутий його вченням. Філософія флорентійця виступає як обладунки для нього, наділяючи його вірою в себе. Варавва у п'єсі «Мальтійський єврей», будучи гротескною фігурою, є максимальним утіленням принципів та методів Н. Макіавеллі. Він сам себе ототожнює з ним і стає реінкарнацією філософа. У п'єсі «Паризька різанина» в образі герцога де Гіза К. Марло втілює темний бік ренесансного титанізму спотвореними поглядами Н. Макіавеллі. Де Гіз виступає логічним продовженням попереднього образу Варавви. Герцог де Гіз як Варавва, Мортімер Молодший і Тамерлан є яскравими прикладами персонажів, які протиставляють силу слову і останнє постійно програє. Мортімер Молодший у п'єсі «Едуард II» теж певною мірою є уособленням філософії флорентійського філософа. Він, на відміну від Варавви, діє не сам, намагаючись приховати свої справжні наміри, діє руками королеви Ізабелли.

У п'єсах «Мальтійський єврей», «Едуард II» і «Паризька різанина» драматург зображає «доктрину Макіавеллі», що не заважає кожному із макіавеллістів бути індивідуальним. Кожен із персонажів виступає прототипом Н. Макіавеллі, рокриваючи його філософську концепцію для глядачів з нового ракурсу. Жоден із

персонажів-макіавеллістів не отримує бажаної перемоги, це лише ілюзорна влада та статки, за якими слідує кара.

У підрозділі 2.3. «Жанрова специфіка трагедії Крістофера Марло» простежено творчий шлях драматурга, де розставлено акценти на п'єси, без яких не було б природного зв'язку між старою драматургією та В. Шекспіром. Підкреслено, що у трагедіях К. Марло поетика насичена пафосом ствердження особистості, яка звільнилася від середньовічних обмежень. Відбувається прославлення могутності людини, її прагнення до пізнання і влади над світом, переосмислення канонів релігії і патріархальної моралі, яке втілюється у дійових особах п'єс драматурга.

З'ясовано, що К. Марло фокусує у своїй творчості «нового» героя, який протиставляється сучасним обставинам і гине (Дідона, Тамерлан, доктор Фауст, Едуард II, Варавва, герцог де Гіз). Значним досягненням К. Марло є гармонійний перетин елементів хроніки та трагедії, в результаті якого утворився різновид драми – драматична хроніка, завдяки цьому драматургу вдається продемонструвати рух історії, від якого залежать долі персонажів. Окрім драматичної хроніки К. Марло вдосконалює жанр трагедії помсти у п'єсі «Мальтійський єврей». Доведено, у творчому доробку К. Марло повною мірою відобразились протиріччя доби Відродження: криза гуманізму, антропоцентризм, маньєризм, принципи індивідуалізму, відновлення античних традицій, критичне переосмислення християнства, створення титанічної особистості.

У РОЗДІЛІ 3 «ДИНАМІКА ЖАНРОВОЇ ПОЕТИКИ У ТРАГЕДІЯХ КРІСТОФЕРА МАРЛО „МАЛЬТІЙСЬКИЙ ЄВРЕЙ”, „ЕДУАРД II”, „ПАРИЗЬКА РІЗАНИНА” розглядаються три п'єси драматурга «Мальтійський єврей», «Едуард II», «Паризька різанина», в яких найбільш яскраво виражена концептуальність та динаміка жанрової поетики трагедії.

У підрозділі 3.1. «Реплікація в п'єсі „Мальтійський єврей”» виокремлено які саме творчі прийоми?, завдяки яким «Мальтійський єврей» є лакмусовим папірцем історичних подій і загальної ситуації в Англії XV – XVI ст., що знаходилась в ті часи на шляху до великих змін, які ніде не були очевиднішими, ніж у Лондоні – центрі театрального мистецтва, найбільших економічних, демографічних та інтелектуальних змін у Ренесансній Європі.

На тлі цього твору письменник створює образ стовідсоткового зла в образі Варавви, в якому концептуально втілено хибної трактовки філософії Н. Макіавеллі. Все це прекрасно компліується із формування незвичного для елизаветинської драми поєднання жанру трагедії помсти з мотивом *de casibus*. Дж. Боккаччо започаткував *de casibus* у своїх новелах – це тип трагедії, в якій відбувається моральне падіння персонажа, його деградація. Дж. Чосер охарактеризував цей тип трагедії як «падіння великих людей». О. М. Веселовський інтерпретує «*De casibus virorum et feminarum illustrium*» як «Про нещастя знаменитих людей». У п'єсах К. Марло мотив *de casibus* полягає у тому, що персонажем твору, навколо якого обертається весь сюжет, стає історично вагома особистість. Протягом всієї п'єси відбувається падіння цієї особистості і філософія Н. Макіавеллі у цьому випадку стає злим янголом, тільки допомагаючи деградації персонажа. Оскільки

однією із догм філософії є: «Досягати своєї мети незважаючи ні на кого та ні на що. Здобути перемогу у будь-яку ціну».

Оновлення жанру визначається у діалозі між традиційною трагедією і трагедією помсти, окремими винятками при її написанні, і саме це формує двозначність і популярність у ті часи тексту К. Марло. Без сумніву, за жанровою специфікою п'єсу не можна визначити як трагедію помсти. Прагнення драматурга розкрити ідею полярної відмінності і схожості добра і зла, інституту лицарства, релігії християн підштовхує письменника до спроби утворити незвичайне поєднання рис трагедії та мотиву *de casibus*.

Зазначено, що філософія Н. Макіавеллі виринає у репліках дійових осіб де-не-де у п'єсі, як чудовисько у кривому дзеркалі, як своєрідний тріумф прагматичного лицемірства і обману. У п'єсі драматурга жадібність і здирництво – це не просто людські вади, вони одягнені в релігійні лати, лицемірство, які є ознакою псевдоідей Н. Макіавеллі.

Специфіка релігійного конфлікту розкривається у позиції драматурга, який не стає на бік жодної з релігій. Розмірковування автора навколо соціально-релігійних настроїв, які він намагається передати в образі Варавви, відкривають нонконформістське мислення, яке з часом втілюється у дискурсі маньєризму. Він виступає в ролі філософа, який спостерігає за подіями у п'єсі, даючи читачу/глядачу можливість робити висновки самому.

У підрозділі 3.2. «Осмислення феномену влади у творі „Едуард II”» розглядаються художні образи, в яких втілено специфіку мислення можновладців через події досить складного періоду в історії Англії – правління слабкого короля Едуарда II.

К. Марло зображує його правління, що відрізнялось повним ігноруванням потреб країни та можновладців. При живому Едуарді трон його фактично був порожнім. Інфантилізм короля вів країну до прірви. Коли б не втручання королеви Ізабелли та Мортімера Молодшого, існування взагалі такої суверенної держави як Англія було б під великим питанням.

Відбуваються поетикальні зміни трагедії через синтез драматичної хроніки із мотивом *de casibus* у п'єсі К. Марло «Едуард II», що написана на основі фактів національної історії Англії. У творі драматург відходить від зображення титанічних характерів, надаючи більшого значення відтворенню дійсності і розвитку драматичної дії, характери розкриваються залежно від сюжетних перипетій, що робить твір більш наближеним до історичних подій.

Непримиренний конфлікт, який лежить в основі самого жанру трагедії, особливості якої увібрала драматична хроніка, письменник вміло розкриває протягом всієї п'єси, кульмінацією стає кривавий опис смерті Едуарда II. Каткування короля нагадують інквізицію, це не просто вбивство, це помста жінки (королеви Ізабелли) та цілої країни, яким він завдав стільки болю, принижень та страждань.

Ідею влади К. Марло втілює у системі художніх образів. Всупереч ренесансній концепції титанізму, К. Марло свідомо обирає персонажем п'єси «Едуард II» слабку людину, яка дозволяє керувати собою фаворитам, коханцю королеви, можновладцям і не є господарем своєї долі. Амбіції інших персонажів повторюються у Едуарда II тільки слабким відлунням, особливо в конфлікті короля і Мортімера.

Відзначено, що К. Марло рідко залучає жіночі образи до своїх п'єс. У творі «Едуард II» єдиним жіночим образом є королева Ізабелла, яку повністю підкорив Мортімер Молодший заради власної користі.

Естетика маньєризму виявлена у можливості письменника розпочати становлення нового жанру англійської літератури XVI ст. – драматичної хроніки. Цей новий жанр дозволяє вивести історично наповнені п'єси на підмостки національних театрів. Мотив *de casibus*, який теж залучає драматург до п'єси, дає можливість простежити деградацію не надзвичайної титанічної особистості, а слабкої людини, яка випадково керує великою державою.

У підрозділі 3.3. «Історичні події як протистояння світоглядів героїв у п'єсі „Паризька різанина”» виявляються динаміка жанрової поетики трагедії, ідеї, своєрідність художніх образів у п'єсі К. Марло «Паризька різанина». За жанром слід віднести цей твір до драматичної хроніки з мотивом *de casibus* та залученням філософії Н. Макіавеллі.

Жанр драматичної хроніки у ході дії дозволив К. Марло розкрити релігійний конфлікт. Католики і протестанти погодилися, що питання християнського вчення є однією з найбільш серйозних суперечок, які стосуються визначення існування Бога та спасіння душі.

К. Марло продовжує змінювати поетику трагедії, об'єднуючи у п'єсі драму та епос. Цей прийом відсилає до маньєризму, який у прагненні розкрити соціально-релігійний нонконформізм, сприяв оновленню жанрового канону. До трагедії письменник привносить тип сюжету із новели, запозичуючи також і тип героя *de casibus*, який дає простір для реалізації освітніх ідей письменника.

П'єса К. Марло «Паризька різанина» є останнім драматичним твором письменника. Фабула, на перший погляд, здається простою та обертається навколо історичної події, яка відбулася 24 серпня 1572 р. – Варфоломійської ночі, жакливої розправи католиків над гугенотами. Але насправді центральне місце у творі займає смерть останнього короля із роду Валуа – Генріха III.

Встановлено, що саморуйнування дійових осіб представлено розгортанням історичних подій, які зображені у п'єсі: шлюб Генріха Наваррського і Маргарити Валуа, Варфоломійська різанина, перебування герцога Анжуйського у Польщі, смерть Карла IX, сходження на престол Генріха III, війни, вбивство Герцога де Гіза і, нарешті, смерть Генрі III. Сам формат п'єси, особливо у добу Відродження, передбачав стислий виклад подій, сюжет повинен бути цікавим та комерційно вигідним. П'єса К. Марло «Паризька різанина» відповідає всім вимогам того часу та окрім цього, привертає увагу нововведеннями драматурга.

З'ясовано, що письменник руйнує архетип матері в образі королеви Катерини у п'єсі, для якої найважливішим є державна посада та власні інтереси, ніж піклування про своїх дітей. Королева-мати постає не лагідною, дбайливою, люблячою жінкою, а холоднокровною вбивцею власних дітей.

Герцог де Гіз виступає в п'єсі титаном зла, є яскравим прикладом так званої жорстокої енергії, яка руйнує все своє оточення, і, навіть власне себе. Тоді як Генріх Наваррський позбавлений мужності та стійкості лідера, іноді взагалі виступає як слабкий воїн, у якого відсутнє відчуття хитрості супротивника. Образ герцога де Гіза є логічним, але більш цивілізованим, продовженням Варавви із п'єси «Мальтійський

єврей». Найжорстокіші вчинки герцога задовольняють попит натовпу та допомагають визначитися із власними симпатіями.

Історичні події у сусідній країні ніби співпрацюють із К. Марло. Сюжет, заснований на конфлікті між католиками та протестантами, ідеально підходить для заохочення співвітчизників до нової віри (протестантизму).

У **висновках** викладені результати проведеного дослідження.

Творчість К. Марло є знаковою для англійської і світової літератури, з одного боку, та культурним мірилом для сучасних письменників, з іншого. Значення творчого доробку К. Марло для розвитку історії літератури, а особливо для вивчення становлення англійської національної літератури полягає, на нашу думку, у новаторстві письменника, повному переосмисленні жанрової поетики трагедії шляхом залучення до класичного жанру мотиву *de casibus* та філософії Н. Макіавеллі, окреслення рис нового жанру драматичної хроніки та ренесансної інтерпретації середньовічної трагедії помсти, завдяки яким драматург втілював свої освітні задуми і залучав народ до спільного обговорення, осмислення важливих історико-культурних подій у житті Англії.

Встановлено, що аналіз п'єс драматурга «Мальтійський єврей», «Едуард II», «Паризька різанина» допомагає простежити динаміку жанрової поетики трагедії із використанням мотиву *de casibus* та філософії Н. Макіавеллі, початок становлення нового для англійської літератури доби Відродження жанру драматичної хроніки.

Завдяки формуванню нового стилю європейського мистецтва – маньєризму в літературних творах переважає метафорична насиченість, вживання гіпербол, застосування гротеску, нерівномірність композиції, контрастність персонажів. Відбувається експериментальна жанрова трансформація, яка спричинила оновлення попередніх жанрів та появу нових (драматична хроніка, філософська трагедія, трагікомедія), що їх широко використовував К. Марло при створенні п'єс: «Дідона, цариця Карфагену», «Тамерлан Великий», «Трагічна історія життя і смерті доктора Фауста», «Едуард II» та «Паризька різанина».

Зафіксовано, що у п'єсах К. Марло з'явилося нове відчуття класичного жанру, іронічний погляд на сенс людського життя, волі і самознищення, що перебуває у постійному динамічному русі. У своїй найкращій конфігурації, далеко за межами шаблонної ренесансної трагедії, творча спадщина письменника у елізаветинському театрі збагатила європейську літературу, започаткувала вивчення мотивів і наслідків деструктивних і саморуйнівних дій.

Трансформація англійського театру була проведена молодими драматургами (гурток «Університетських умів»), які здобули освіту у Оксфорді або Кембриджі. Таким чином, театр стає не тільки місцем розваг, а й провідником культури.

Встановлено, що творчий доробок письменника виокремлюється серед однодумців К. Марло, які входили до гуртка «Університетські уми» (Дж. Лілі, Т. Кіда, Р. Гріна, Дж. Піля, Т. Неша, Т. Лоджа). Драматург із самого початку починає експериментувати із жанровою поетикою, сюжетом та досліджувати вплив п'єс на публіку. Таким чином, він, почавши із «Дідони – цариці Карфагену», прем'єра якої була камерною та оминула публічні театри, досягає в останніх своїх п'єсах єдності з народом, стовідсотково влучаючи в ціль і втілюючи свої освітянські задуми, що в свою чергу стало естетичним підґрунтям для появи феномену В. Шекспіра.

Із когорти сучасників здобутки К. Марло виокремлюються специфікою дійових осіб. Його персонажі виписані ясно, просто і конкретно. Художній світ драматурга зобразив як безальтернативний, це сприяло ймовірності художнього втручання драми у реальні історичні обставини на рівні настроїв і глядацьких відчуттів.

У дисертації ми виокремили місце творчого доробку К. Марло – драматурга як ніхто інший гостро відображає тенденції доби Відродження. П'єсу «Мальтійський єврей» можна сміливо назвати апогеєм творчості К. Марло, оскільки письменник одним із перших використовує у творі мотив *de casibus* та впроваджує псевдофілософію Н. Макіавеллі, які є провідними доктринами п'єси. Ми довели, що ці додаткові елементи у поєднанні з жанром трагедії дають К. Марло можливість створити образ Варавви, уособлення майже стовідсоткового зла. Його негативні риси та жахливі вчинки допомагають письменникові підкреслити досить гострий релігійний конфлікт. Якщо провести аналогію, то в Англії доби Відродження питання релігійного протистояння було не менш гострим та болючим. На той час відбувається від'єднання англійської церкви від Риму та впровадження нової релігії – протестантизму. Саме завдяки філігранному новаторському втіленню творчої концепції, на нашу думку, п'єса набуває шаленої популярності.

Зафіксовано, що у п'єсах К. Марло продовжується зміна поетики трагедії, з'являється унікальний погляд на сенс людського життя, волю і самознищення, що перебуває у постійному динамічному русі. У своїй найкращій конфігурації, далеко за межами шаблонної і часто банальної Ренесансної трагедії творча спадщина письменника у елизаветинському театрі збагатила європейську літературу та ввела перспективу психологізму у драму, вивчення мотивів і наслідків деструктивних і саморуйнівних дій. Різні способи передачі психологізму, якими користувався драматург у порівнянні з іншими драматичними творами XVI ст. заслуговують пильної уваги та ретельного аналізу. Поряд із В. Шекспіром, який творив набагато довше, К. Марло підніс поетичні та психологічні аспекти драми далеко за межі норм і ідеалів гуманізму доби Відродження, акцентувавши увагу глядача на риторичному стилі і класичному навчанні. Ми доводимо, що компіляція із науки, середньовічної та класичної конвенцій, створюють новий синтез, який набув широкого резонансу у XVI ст.

Надзвичайно вагомий, на нашу думку, мистецько-естетичний внесок драматурга полягає у створенні титанічних художніх образів, де провідним постав тип ренесансної людини. Доведено, що п'єси «Едуард II» (1592 р.) та «Паризька різанина» (1593 р.) стають логічним концептуальним продовженням естетики «Мальтійського єврея» (1589 р.). Нами встановлено, що драматург не полишає спроби у цих п'єсах створити повноцінний художній образ зла, для чого, трансформуючи жанрову поетику трагедії, окреслює новий жанр в англійській літературі – драматичну хроніку, що, ми вважаємо, пізніше будуть використовувати В. Шекспір та Бен Джонсон. Жанр хроніки є традиційним для англійської літератури, але неприйнятним та завеликим для елизаветинської драми XVI ст., оскільки популярності на той час набувають театральне мистецтво та п'єси.

Зазначено, що через об'єднання рис хроніки і драми письменник викарбовує «ідеальний» жанр і відбувається поетикальні зміни трагедії, який повністю

відповідав його вимогам: зробити важливі історичні події доступними та зрозумілими народові. Також ми встановлюємо, що до своїх драматичних хронік К. Марло вводить мотив *de casibus* та псевдофілософію Н. Макіавеллі. Образи Едуарда II та герцога де Гіза стають в один ряд із Вараввою. Їхнє падіння та моральна деградація стають головними у п'єсах. Персонаж Едуарда II наближує публіку до короля та дозволяє критично проаналізувати часи його правління.

З'ясовано, що К. Марло створює колоритні художні образи: Варавва у «Мальтійському євреї» є уособленням негативних рис та філософії Н. Макіавеллі. Мортімер Молодший в «Едуарді II» і герцог де Гіз у «Паризькій різанині» є представниками влади, які роблять все, що їм заманеться заради вигоди та власного самоствердження. Жіночі образи королеви Ізабелли в «Едуарді II» і королеви матері в «Паризькій різанині» постають у п'єсах як тіні сильних та владних чоловіків. Образ Едуарда II постає у однойменній п'єсі закомплексованою, нікчемною особистістю, яка прагне лише плотських втіх і віддає керування державою до рук своїх коханців Гевестона і Спенсера Молодшого.

У дисертації доведено, що драматург втілює у своїх творах «Мальтійський євреї», «Едуард II», «Паризька різанина» основні тенденції італійського Відродження: світський, нецерковний характер культури Ренесансу, добір пам'яток античного світу, створення людської естетично-художньої спрямованості культури на протиположності релігійній домінанті у культурі Середніх віків, широке використання теорії «подвійної істини» для обґрунтування права науки і розуму на незалежне від релігії і церкви існування, переміщення людини, як основної цінності, у центр світу і в центр філософії, літератури, мистецтва та науки. На ґрунті італійських засад під впливом національної самобутньої культури сформувалася концепція англійського Відродження: пробудження наукового духу й історичної точки зору, піднесення науки, відчуття особистістю своєї самотності, реабілітація тілесності, піднесення людини до рівня Бога, емансипація особистості, світський характер мислення й суспільної поведінки. Як результат п'єси драматурга є феноменом новітньої ренесансної драми, яка виступила фундаментом для формування генія В. Шекспіра. Образи творів були настільки вдалимими та популярними, що влада протягом багатьох десятиліть використовувала п'єси драматурга як інструмент впливу на людей.

Ми встановлюємо, що у п'єсах «Мальтійський євреї», «Едуард II», «Паризька різанина» драматург продовжує змінювати поетику трагедії, привносячи до неї мотив *de casibus*, який допомагає показати моральну деградацію персонажа. Образ Варавви постає як реінкарнація флорентійця Н. Макіавеллі, в якому спотворено уособлено філософські ідеї реалізації особистості. Також завдяки динаміці жанрової поетики трагедії відбувається початок становлення нового жанру – драматичної хроніки. Влучне використання мотиву *de casibus* і доречне згадування вчення Н. Макіавеллі підкреслюють глибину образів і оригінальність творів драматурга. К. Марло своїми експериментами із жанром розпочинає становлення англійської національної літератури.

Встановлено, що творчість К. Марло вивчена не повною мірою, особливо у вітчизняному літературознавстві. Виняткове дослідження біографії письменника та вивчення лише окремих рис його творчості не дають повного уявлення про літературну спадщину драматурга. Значення літературного доробку К. Марло для

розвитку історії літератури, а особливо для вивчення становлення англійської національної літератури полягає, на нашу думку, у новаторстві письменника, динаміці жанрової поетики трагедії шляхом залучення до класичного жанру мотиву *de casibus* та специфічній інтерпретації філософії Н. Макиавеллі, створенні нового жанру драматичної хроніки, завдяки якому драматург втілював свої освітянські задуми і залучав народ до спільного обговорення, осмислення важливих історико-культурних подій у житті Англії.

У п'єсах К. Марло відбувається осмислення культурно-історичних і соціальних подій, починається новий етап у розвитку англійської літератури XVI ст., що в свою чергу вплинуло на сучасників та стало у подальшому підґрунтям для англійських письменників.

Драматург протиставив усталеним загальноприйнятим дійовим особам англійської драми власних ренесансних персонажів. Своїми п'єсами К. Марло формує нові драматичні канони та робить перші кроки до створення англійської національної літератури.

Основні положення дисертації викладено у таких публікаціях:

1. Георгієвська В. В. П'єса К. Марло «Едуард II» у контексті англійської літератури XVI ст. // Наук. зап. Хар. нац. пед. ун-ту ім. Г. С. Сковороди. Літературознавство. 2011. Вип. 2 (66). Ч. I. – Харків, С. 11–16.
2. Георгієвська В. В. Історична доба у п'єсі К. Марло «Мальтійський єврей» // VII Міжнародні Чичеринські читання «Світова літературна класика у “великому часі”». 2011. Вип. 20. Ч. 1. – Львів, С. 89–92.
3. Георгієвська В. В. Античні ремінісценції у трагедії К. Марло «Геро та Леандр» // Наук. зап. Хар. нац. пед. ун-ту ім. Г. С. Сковороди. Літературознавство. 2012. Вип. 1 (69). Ч. II. – Харків, С. 28–33.
4. Георгієвська В. В. Витоки жанру драматичної хроніки у п'єсі К. Марло «Паризька різанина» // «Світова література на перехресті культур і цивілізацій». 2012. Вип. 6. – Сімферополь, С. 88–93.
5. Георгієвська В. В. Становлення жанру історичної хроніки у п'єсі Крістофера Марло «Едуард II» // Вісник Львівського університету. 2012. Вип. 20. Ч. I. – Львів, С. 89–94.
6. Георгієвська В. В. Античні рецепції в трагедії К. Марло «Дідона – цариця Карфагену» // «Література у літературознавчому континуумі». 2013. Вип. 88. – Чернівці, С. 318–328.
7. Георгієвська В. В. Ідея пізнання у п'єсі К. Марло «Трагічна історія життя та смерті доктора Фауста» // Література в контексті культури. 2013. Вип. 23 (2). – Дніпропетровськ, С. 15–21.
8. Georgievskaya V. V. Tendencies of Renaissance in tragedy «Hero and Leander» by Christopher Marlowe // Intellectual Archive. 2013. – Canada, P. 39–46.
9. Георгиевская В. В. Философские идеи Никколо Макиавелли в трагикомедии К. Марло «Мальтийский еврей» // Наука и искусство: вопросы филологии, искусствоведения и культурологии. 2013. С. 97–103.

10. Георгієвська В. В. П'єси Крістофера Марло «Едуард II» та «Паризька різанина» як приклад становлення жанру драматичної хроніки // «Сучасні дослідження з лінгвістики, літературознавства та міжкультурної комунікації» (ELLIC 2015). 2015. – Новосибірск, С. 230–235.

Додаткові публікації

1. Георгієвська В. В. П'єса К. Марло «Едуард II» у контексті доби Відродження // Матеріали Шістнадцятих Міжнародних читань молодих вчених пам'яті Л. Я. Лівшиця: Тези доповідей наукової конференції. – Харків, 2011. С. 30.
2. Георгієвська В. В. Історична доба у п'єсі К. Марло «Мальтійський єврей» // До матеріалів VII Міжнародних Чичеринських читань «Світова літературна класика у “великому часі”»: Тези доповідей наукової конференції. – Львів, 2011. С. 34–35.
3. Георгієвська В. В. Античні ремінісценції у трагедії К. Марло «Геро та Леандр» // Матеріали Сімнадцятих Міжнародних читань молодих вчених пам'яті Л. Я. Лівшиця: Тези доповідей наукової конференції. – Харків, 2012. С. 31–32.
4. Георгієвська В. В. Античні рецепції в трагедії К. Марло «Дідона – цариця Карфагену» // Матеріали X Міжнародної наукової конференції «Література у літературознавчому континуумі»: Тези доповідей наукової конференції. – Чернівці, 2012. С. 18–19.
5. Георгієвська В. В. Творчість К. Марло в англійській та американській критиці // Матеріали Вісімнадцятих Міжнародних читань молодих вчених пам'яті Л. Я. Лівшиця: Тези доповідей наукової конференції. – Харків, 2013. С. 36.
6. Георгієвська В. В. Жанрові особливості п'єси К. Марло «Паризька різанина» // Матеріали Дев'ятнадцятих Міжнародних читань молодих вчених пам'яті Л. Я. Лівшиця: Тези доповідей наукової конференції. – Харків, 2014. С. 31.
7. Георгієвська В. В. Трансформація жанру трагедії у п'єсі К. Марло «Едуард II» // Матеріали Першої Міжнародної наукової конференції: Тези доповідей наукової конференції. 2015. – Харків, С. 23–24.
8. Георгієвська В. В. Тема «макіавеллізму» у драмі К. Марло «Мальтійський єврей» у дослідженні Н. Е. Мікеладзе «Шекспір і Макіавеллі: тема «макіавеллізму» в шекспірівській драмі // Матеріали Міжвузівської наукової конференції «Класика та сучасність: дискурс діалогу» (XII Шрейдерівські читання): Тези доповідей наукової конференції. 2015. – Дніпропетровськ, С. 14.
9. Георгієвська В. В. Ідейний прийом трагедії *de casibus* у п'єсі К. Марло «Паризька різанина» // Матеріали Всеукраїнської наукової конференції «Література в контексті культури»: Тези доповідей наукової конференції. 2015. – Дніпропетровськ, С. 4.
10. Георгієвська В. В. Трансформація жанру трагедії у п'єсі Крістофера Марло «Едуард II» // Художні феномени в історії світової літератури: перехід мови в письменництво: Тези доповідей I Міжнародної наукової конференції. – Харків, 2015. С. 23–24.
11. Георгієвська В. В. Тема «макіавеллізму» у драмі Крістофера Марло «Мальтійський єврей» у дослідженні Н. Е. Мікеладзе // До матеріалів Міжвузівської наукової конференції «Класика та сучасність: дискурс діалогу»

- ХІІІ Шрейдерівські читання: Тези доповідей наукової конференції. 2015. – Дніпропетровськ, С. 14.
12. Георгієвська В. В. П'єса Крістофера Марло «Едуард ІІ» як приклад становлення англійської національної літератури VI ст. // Художні феномени в історії світової літератури: перехід мови в письменництво («Горизонт очікування»): Тези доповідей ІІ Міжнародної наукової конференції. 2016. – Харків, С. 22–23.
13. Георгієвська В. В. Осмислення феномену влади у п'єсі Крістофера Марло «Едуард ІІ» // Художні феномени в історії світової літератури: перехід мови в письменництво (Екоцентризм: культура і природа): Тези доповідей ІІІ Міжнародної наукової конференції. 2017. – Харків, С. 31–32.

АНОТАЦІЯ

Георгієвська В. В. Творчість Крістофера Марло і жанр трагедії в англійській літературі доби Відродження. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук зі спеціальності 10.01.04 – література зарубіжних країн. – Чорноморський національний університет імені Петра Могили Міністерства освіти і науки України, Миколаїв, 2017.

У дисертації аналізується, чому саме п'єси К. Марло стали культурними та літературними феноменами свого часу; виділено місце творчих досягнень драматурга в англійській літературі; виявлені художні тенденції Ренесансу в трагедіях письменника, що відкриває можливість кращого розуміння естетичних принципів доби Відродження; виявлена специфіка художнього мислення драматурга, особливостей віршованого розміру, жанру і стилю його творів як фактори його впливу на сучасників і нащадків.

Ключові слова: К. Марло, культурний та літературний феномен, доба Відродження, трагедія, драматична хроніка, мотив *de casibus*, Н. Макиавеллі.

SUMMARY

Georgievskaya V. V. Christopher Marlowe's Works and the Genre of Tragedy in English Renaissance Literature. – Manuscript.

Thesis for a Candidate Degree in Philology. Speciality 10.01.04 – Literature of Foreign Countries. – Petro Mohyla Black Sea National University. Ministry of Education and Science of Ukraine. – Mykolaiv, 2017.

The thesis is devoted to the analysis of C. Marlowe's plays, which reflected the literary tendencies of Elizabethan era and were the conceptual foundation for the formation of W. Shakespeare's genius in the English national literature.

It has been revealed that the value of the literary heritage of C. Marlowe for the development of the history of literature, particularly for the study of the formation of the English national literature, lies in the writer's innovation: complete rethinking and modification of blank verse, transformation of the genre of tragedy by bringing in the motive *de casibus* and N. Machiavelli's philosophy to the classic genre, creation of a new genre of drama chronicles and philosophic tragedy through which the playwright realized his educational plans and engaged audience in the collective discussion, reflection of the important historical and cultural events in the life of England.

The scientific novelty of the thesis is that for the first time distinctive features of works of the writer and his associates, who were a part of the «University's minds» circle, have been highlighted. The playwright from the very beginning of his creative work experimented with the genre, plot and explored the influence of his plays on the audience.

It has been proved that the play «The Jew of Malta» could be considered the apogee of C. Marlowe's works, as the writer was one of the first (among English playwrights / in English drama) who employed motive de casibus in his works and introduced a modified N. Machiavelli's philosophy, used comic techniques (in particular elements of the farce genre), which became the leading doctrines of his plays. These additional elements combined with the genre of tragedy enable C. Marlowe to create an unsurpassed image of Barabbas, personifying absolute evil.

It has been proved that the following works – «Edward II» and «The Massacre at Paris», become a logical conceptual continuation of the «Jew of Malta» aesthetics. We discovered that the playwright did not leave the attempts to create a full-fledged artistic image of evil, and so introduced a new genre in English literature – a dramatic chronicle that, we believe, will later be used by W. Shakespeare.

In the thesis it has been grounded that in the history of the English literature C. Marlowe came as a courageous reformer in art. In his plays the humanistic ideal clashes in open conflict with the fundamentals of the medieval feudal ideology and, above all, with religion and established morals.

It has been revealed that the playwright's works were an attempt to destroy the repressive cultural institutions in England in XVI century. It is the redefining of C. Marlowe's creative work which gives an idea about the beginning of the formation of national English literature, about the development of theatrical art and the emergence of a new culture from the middle of the nation.

It has been proved that the playwright opposed the conventional dramatic personae of the English drama with his own Renaissance characters. By his plays C. Marlowe formed new dramatic canons and made the first steps towards the emergence of the English national literature.

Key words: C. Marlowe, cultural and literary phenomenon, the Renaissance, the tragedy, the dramatic chronicle, motive de casibus, N. Machiavelli.

АННОТАЦИЯ

Георгиевская В. В. Творчество Кристофера Марло и жанр трагедии в английской литературе эпохи Возрождения. – Рукопись.

Диссертация на соискание научной степени кандидата филологических наук по специальности 10.01.04 – литература зарубежных стран. – Черноморский национальный университет имени Петра Могилы, Министерство образования и науки Украины, Николаев, 2017.

В диссертации анализируется, почему именно пьесы К. Марло стали культурными и литературными феноменами своего времени; выделено место творческих достижений драматурга в английской литературе; выявлены художественные тенденции Ренессанса в трагедиях писателя, что открывает возможность для лучшего понимания эстетических принципов эпохи Возрождения; выявлена специфика художественного мышления драматурга, особенностей

стихотворного размера, жанра и стиля его произведений как факторов его влияния на современников и потомков.

Ключевые слова: К. Марло, культурный и литературный феномен, эпоха Возрождения, трагедия, драматическая хроника, мотив de casibus, Н. Макиавелли.